

...LĪDZ PIEKTDIENAI

Šī svētdiena ir Trīsvienības (Trejādibas) svētki. Otrdiens – Antonā diena, mūķa un baznīcas mācītāja no Padujas pieminešana, ko plaši svin mūsu novada – Latgales katoļi, un Antona vārds agrāk bija visai populārs. Ceturtdiens, 15. jūnijā – Kristus Vissvētās Miesas un Asins svētki, Modesta diena, Visusvētākā Sakramento diena. Trešdiens, 14. jūnijā pieminēsim komunistiskā terora upurus.

ZEMKOPJĀ KALENDĀRS. Mēness šodien ir Svaru zimē, divas nākamās – Skorpiona, pēc tam vēl divas – Strēlnieka, un šajā laikā, tieši Antona dienā 13. jūnijā 7.03 tas klūst apalš – pilns. Trešdiens un ceturtdien «apmeklē» Mežā zimi, tādējādi noslēdot savu ceļu pie debess, un nākamiektdien sak jaunu – ar Ūdensvīru. Jāizravē visas nezāles, kur vien tās cenšas rādīties, gatavo kompostu kaudzes, stāda ķirbus, gurķus, rušina kartupeļus. 14. jūnijā aprīt gada otrs ceturksnis. Ceturtdiens, 15. jūnijā ir Vitus diena, kad grābekiem liek zobus, tira skursteņus. Dzen prom visu, kas nav vajadzigs, ko nav vēlam saudzēt, ari cērmes un citus nešķīstenus.

Vitus diena bijusi par robežu, kad četras dienas pirms tās jāpabeidz labības sejā. Šogad to vajadzēja pagūt maijā, bet ja nu kas tik tješam vēl palicis, tad sēklas zemē kaisīt var no rīta, lai aug pilnas vārpas. Šī diena atnes ari ko nepatīkamu – mušas un dundurus. Var sākt sienu plaut ar izkapti un, tātad, izdevīgi ir raibājas un brūnājas piebarot kūti. Šogad zāli plaut var sākt pēc 20. jūnija, jo tad labāk augs atāls – Mēness redzamības ilgums pie debesīm pieauga un vienlaicīgi tur atrodas abi spidekļi. Lietus Vitus dienā atnesot labu rāzu. Kad ducina pērkons, tad jūnijā tas kuplina druvas, saulains laiks nes bagātu rāzu, bet dubļains – bāda gadu, vējš no ziemeļiem dzenot graudus druvā.

BĪSKAPS JĀZEPS RANCĀNS ATGRIEZIES

Sestdien, Vasarvētūku priekšvakarā, dienas otrajā pusē, Aglonas bazilikas kripta, blakām mūsu pirmajam kardinālam Julianam Vaivodam mūžīgā mierā pārapbedīti izcila garīdznieka, bīskapa, «baltā tēva» un ievērojama valstsvīra Jāzeja Rancāne pišķi. Svinīgajā ceremonijā piedalījās daudzi katoļtiecīgie no Latvijas, LZS un citu politisko partiju, kā arī valdības pārstāvji.

TEHNIKAS APSKAŠU PLUSI UN MĪNUSI

Pēc tradīcijas tehnikas apakate arī šogad Preiļu rajonā bija organizēta divās tūrēs, sak, ja pirmajā tā vai cita iemesla dēļ nepaveikties, tūdaļ var startēt otrāja. Izrādās, ka postsociālisma apstākļos tas maz ko dod. Nosaukšu kopīgos rezultātus. Juridisko personu grupā (vēl saglabājušās paju sabiedrības un citas organizācijas) kārtējai pavasara apskatei bija jāuzrāda 823 traktortehnikas vienības, no tām abos piegājiens kopa par derīgām izmantošanai atzītas 403 vai 49 procenti. No 319 piekabēm par izmantojamām atzītas 128 vai 40 procenti. Par līdzīgu var uzskatīt stāvokli arī zemnieku saimniecībās vai pie citām fiziskajām personām. Šajā sektorā uzskaitē ir 2171 traktortehnikas vienība, šobrid apskatītas un pieļautas ekspluatācijai 1201 vai 55 procenti. Attiecībā uz piekabēm šie skaiti ir 917, 551 un 60 procenti. Tā kā būtu labāk un tomēr...

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu traktortehnikas tehniskā apskāšu rezultāti jūtami pastiprinājušies, neskatojoties uz to, ka jau labu laiku iepriekš bija izzinoti grafiki pa pagastiem, tie publicēti arī vietēja presē, ka bieži vien, atsaucoties tehnikas iņašnieku vēlmēm, pārbaudīt ieradīmies iespējamī tuvāk saimnieku dzivesvietām. Varnbūt ka šāda pretimnākšana devālve Valsts tehniskas uzraudzības inspekcijas darbību? Bet mēs cerējam, ka ar šo rīcību mudināsim traktortehnikas izmantotājus strādāt ar lielāku atbildības sajūtu.

Jānis Ručs,
valsts tehniskās uzraudzības
inspekcijas vecākais inspektors

ZS 35. BATALJONA SPORTA SVĒTKI

Jau vairākas dienas radio bija ziņojis par nelabvēlu laika tipu, no medicīnas viedokļa, pat koku ēn nebija ista glābīja no svelmojošās saules. Bet vai tas var atturēt virus plankumainajos formas tērpos ar ZS 35. bataljona uzšuvēm uz uzplečiem un saules attēliem uz kreisajām pieruknēm? Tādās emblēmas mirdz ari pie cepurēm. Taču to sestdien gluži

LATGALES NOVADA NEDĒĻAS LAIKRAKSTS

ZEMTURIS

Nr. 19. 1995. GADA 9. JUNIJS. CENA 5 SANTIMI

MĀRAS ZEMES BĒRNNU KRONEŠANAS SVĒTKI

Gandrīz pašā maija viduci – 11. un 12. Dagdas lauksaimniecības skola notika Latgales zonas konkurss, lai noskaidrotu jau tradicionālu kļuvušo Zemes dēlu un Zemes meitu. Šogad šajā gaidītājā un arī plaši izrekamētājā konkursā piedalījās devīnjas lauksaimniecības mācību iestādes – Apes, Zilupes, Saukas, Barkavas un Jaunaglonas lauksaimniecības skolas, Višķu, Bebrenes, Lūznavas un Malnavas lauksaimniecības tehnikumi.

Atklāšanas ceremonija iesākās ar to, ka zālē ienāca skaistū, tautu tērpos rotājušies jaunieši un jaunietes. Svinīgo rituālu vadīja vietējās lauksaimniecības skolas skolotā Ināra Zavadskā. Apsveikumus un labu sekundiju novēlējumus izteica Krāslavas rajona padomes priekšsēdētājs Gunārs Upenieks, rajona lauksaimniecības departamenta direktors Pēteris Koroševskis, Latvijas Zemnieku savienības rajona nodalas vadītāja Tamāra Grigale, Zemkopības ministrijas Mācību centra vadītāja Baiba Krimulda un viņas darba komanda.

Teicami bija sagatavoti šī nozīmīgā notikuma norises apstākļi. Konkursa gaitā un interesantā norisē lieli nopelnī bija Dagdas lauksaimniecības skolas

direktorei Valentīnai Žgunei, arī visam šīs mācību iestādes kolektīvam, tā ieguldītajam praktiskajam devumam.

Glūži nemanot pagāja divas spraiga darba dienas. Bija gan teicami izpildīti uzdevumi, bija arī dažas neveiksmes, bet tās jau nespēja kaut cik mainīt labo iespādu un noskoņojumu. Kad pienāca uzvarētājs apbalvošanas brīdis, vēlreiz galvenajā notikuma vietā ierādās skaisti pāri tautas tērpos. Tā bija ģēbušies arī tie, kuri vareja svinēt uzvaras un plūkt to laurus.

Lūk, šo divu dienu sacensibu rezultāti:

Latgales Zemes meitas titulu ieguva Lilita Burkovska no Malnavas lauksaimniecības tehnikuma. Turpat, šajā skolā bija arī Māras Zemes dēls un tas izrādījās Edgars Maksimovs. Šo zīnu ar aplausiem un gavilēm uzņēma visi – kā dalībnieki, tā viesi. Ne mazāk spraigā darbā bija iegūtas arī nākamās vietas, ne mazāk prasmes un ciņas spēja bija likuši lietā to saņēmēji.

Otrās vietas no konkursa uz savām skolām aizveda Ilze Petrušenkova uz Lūznavas lauksaimniecības tehnikumu, un Māris Liepiņš uz Saukas lauksaimniecības skolu. Trešās – Ieva Kuzmane uz Barkavas un Aivars

Apšēnieks – Jaunaglonas lauksaimniecības skolām.

Daudziem vēl tika pasniegtas ipašas balvas. Tās par teicamām zināšanām agronomijā, lopkopībā, ēdienu gatavošanā un rokdarbos saņēma Irina Purvinska no Zilupes lauksaimniecības skolas, par teicamām zināšanām un prasmi lauksaimniecības mechanizācijā – Edgars Strauts no Apes lauksaimniecības skolas, par praktiskajām iemaņām agronomijā – Guntars Vingris no Višķu lauksaimniecības tehnikuma. Latvijas Zemnieku savienības Krāslavas nodalas simpatiju balvas tika pasniegtas Ilzei Petrušenkovai un Ainiim Skrindam no Lūznavas lauksaimniecības tehnikuma.

Ar bagātīgām balvām un skaistiem dažādu sēku komplektiem dalībniekus sveica LZS Centrālās valdes loceklis Girts Lūkins.

Māras Zemes kronētie bēni savus titulus tagad Valkā līdz nākamajam gadam, kad atkal no jauna kādā citā lauksaimniecības vidējā posmu specialistu gatavošanas iestādē labākie no labākajiem pulcēsies uz jaunu konkursu.

Anita Petkune

ATLAIDAS LATGALES ŠVEICĒ

Šo brīnumskaito mūsu novada nosturi dažādos laikos dažādi saimnieki saukuši atšķirīgi – vācieši par Kreslau, poli – Kraslaw, krievi – Kreslavī, Kreslavka. bet laikam gan senā apmetne vēl akmens laikmetā pie Krāslavas upes ietekas Daugavā tās labajā krastā varēja būt par Latgales Šveici. Arheoloģija zina stāstīt par šeit

dzivojošajiem cilvēkiem arī dzelzs laikmetā, bet pavisam droši zināms, ka ap 3. – 2. gadu tūkstotī pirms mūsu eāras dzivojuši soni un ugri, kurus vēlāk izspieda latgaļi, 13. gadsimtā ierādās Zobenbrāļu ordenis. Par miestu oficiāli atzīta 1729. gadā un tad tājā bija 47 mājas.

Laikā no 1811. līdz 1822. gadam

skaitījās ārstata pilsēta, šajā laikā, pēc Daugavpils krišanas, te bija aprīņķa iestādes, bet pilsētas tiesības saņēma 1923. gada 16. aprīli. Tās attīstībā savā laikā daudz devusi Plāteru dzimta. 1778. gadā no Romas atvestas sv. Donāta relikvijas, 1755. – 1767. gados uzcelta baznīca – renesances stilā, centrālā altāra gleznu darinājis romētis Gastoldi, tajā attēlots sv. Ludviks, Francijas karalis.

Nobeigums 3. lpp.

IEVĒROJAMI DATI

Pirms 170 gadiem 7. jūnijā Kārsavai (Ludzas rajons), kuras pamati likti 1763. gadā, piešķira miesta tiesības, bet 1928. gadā šī apdzīvotā vieta starp divām svarīgām magistrālēm – Sanktpēterburgas šoseju un dzelzceļu, kas atradās netālu no Malnavas muižas, tolik slavenas lauksaimniecības skolas, saņēma pilsētas

tiesības.

1940. gada 12. jūnijā aprīt 110 gadi, kopš rakstnieka, publicista, kritiķa, Latgales dzives sirsnīga teleotāja (romāns «Muižnieki») Adolfa Ersa (istājā vārdā Ā. Rūnika) dzimšanas dienas (1825.) Cēsu apriņķi. Viņa darbība siestīta ar Riebiņu muižu un citām vietām Latgale, bija slavenās

dziedātājas H. Kozlovska-Ersas dzīvesbedrs. 1945. gadā 29. septembrī mira apcietinājumā.

Vēl šī diena mūsu novada vēsturei ievērojama ar to, ka Daugavpili, Saules ielā atklāja Latgales rakstniecības izstādi, kura darbojās piecas dienas un tajā bija viiss par mūsu novada rakstniecību Latvijas brīvvalsts laikā.

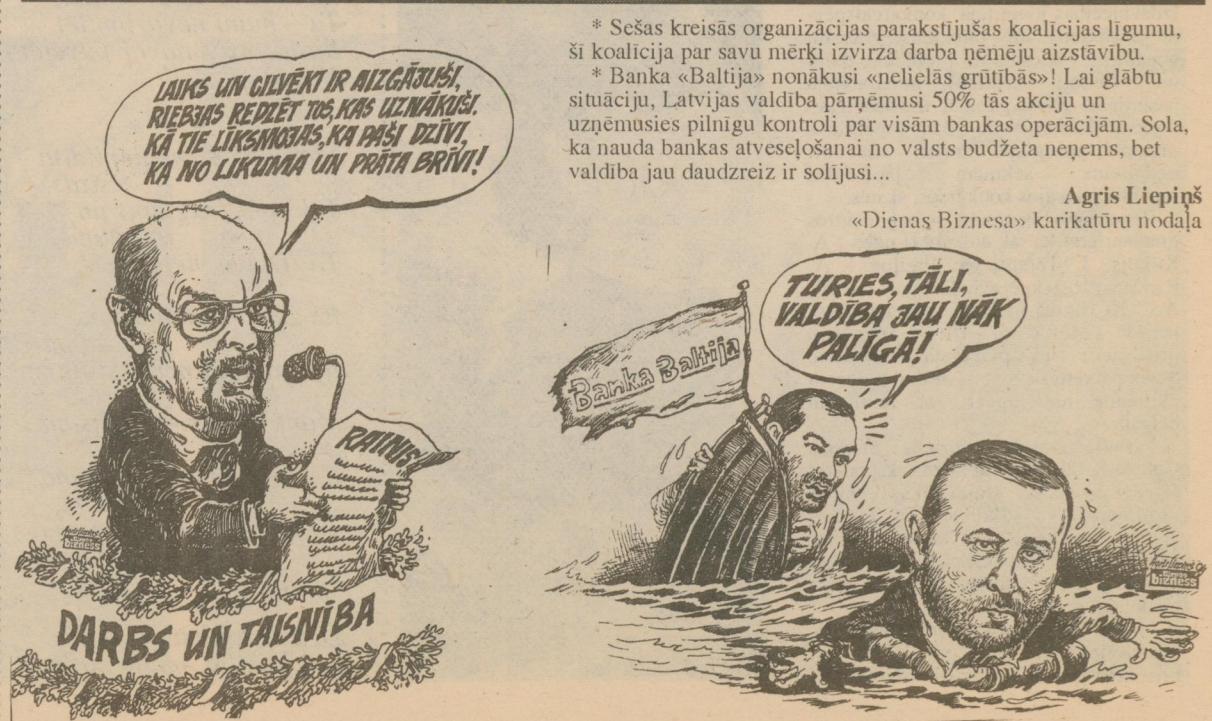
14. jūnijā pirms 140 gadiem (1855.) sākās, darboties telegrāfa līnija Daugavpils – Riga.

«Tāvu zemes kalendars»

* Sešas kreisās organizācijas parakstījušas koalicijas līgumu, šī koalicija par savu mērķi izvirza darba nēmēju aizstāvību.

* Banka «Baltija» nonākusi «nelielas grūtībās»! Lai glābtu situāciju, Latvijas valdība pārņemusi 50% tās akciju un uzņēmusies pilnīgu kontoli par visām bankas operācijām. Sola, ka nauda bankas atveselošanai no valsts budžeta nejems, bet valdība jau daudzreiz ir solījusi...

Agris Liepiņš
«Dienas Biznesa» karikatūru nodaļa

Ar pasīvu darbu vien mēs zemniekus nepacelšim. Vajag kerties aktīvi pie darba. Kad vienā rokā turam krustu, rožukroni, svētos rakstus un norādām uz debesīm un kaisām garīgu sēklu, - paņemam otrā rokā arklu, ecēsu, grāmatu, ejam starp pašu tautu ar gudru padomu, ar labu paraugu un kaisām ikdienišķās maizes sēklu. Nesakām, ka šīs lielas mums nepiederis, ka tas nav mūsu pienākums. Nav tiesa. Tas ir tāds pat katra pienākums, kā sludināt Dieva vārdu baznīcā; tas ir tāds pat pienākums, kā pasniegt izsalkušam maizes gabalu, parādit celu tam, kas nomaldījies. Katra baznīckunga tiešais pienākums ir rūpēties, lai uzplaukt tikumība, lai gaist netiklība un noziedzība. Bet tā ir visiem zināma lieta, ka daži grēki, dažas pārkāpšanas iet kopā ar nabādzību. Tāpēc, ja gribam izravēt pārkāpšanas, vajag novērst nabādzību. To piesaka arī visvienkāršākās pašu intereses.

Tāgad ir vispārīgi ekonomiskas spēkošanās laiks. Kas visvairāk pālēsies, kas būs stiprāks, kas būs skaidrāks, tas uzvarēs.

Francis Trasuns. 1909.

NOVADA IZDEVĒJU KONKURĒTSPĒJAI

Latgales grāmatu evolūcijas izpratnes un atklāmes akcijai izveidotas grāmatu izstādes Rēzeknes rajonā un pilsētā (Dričānos. V. Lōča muzejā, Latgales kultūrvēstures muzejā, Rēzeknes Mākslas koledžā). LKC izdevniecības grāmatu ekspozīcija papildināta ar grafikas izstādi. Demokrātiskajos, progresīvajos preses izdevumos izskan šo pasākumu sapratne un pozitīvas atsaucīmes. Populārais žurnālists Juris Saukāns «Lauku Avīze» izsakās: «tās vadītājs Jānis Elksnis par šīs akcijas galveno mērķi bija izvirzījis nepieciešamību vēlreiz atgādināt un parādīt, cik bagāta un plaša ir latgaliešu literatūra». Protams, filozofiskām vērtībām lauzas cauri ikdienas sadzives ilgas pēc labākas dzives Latgalē dzivojošiem un dažāda mēlēs runājošiem iedzīvotajiem.

Man atliek vel akcentēt J. Elksņa nepiekāpīgo rūpi par grāmatas izskatu. Žurnāla «Katoļu Dzeive» un laikraksta «Zemturus» autora rakstā «Par grāmatas māksliniecisko konstruēšanu» izteiktas atzinības, ka «meklējumu pamatā ir mākslinieku centieni izmanton viju rīcībā esošo līdzekļu kompleksu un radīt mākslinieciski poligrafisku konstrukciju, kas atbilstu grāmatas saturam un stilam», izskan pārliecinoši.

Grāmatu un grafikas kopējās ekspozīcijas izstādes jauj lasītājām iegūt iekārto izdevumu, izprast tā tapšanas interesantākos (varbūt pat intimākos) mīklus. Ekspozīcijas virsuzdevums — apturēt nevižību, izdomas trūkumu, rūtīnu ilustratīvu materiālu izvēle un izveide. Aicina poligrafistus, datoru dizainerus un māksliniekus izstāžu gaismā iestāties savā un kopdarba rezultātā — grāmatā. Liek izvērtēt LKC izdevniecības lomu tajā, konkurentspēju ar tuvākiem un tālākiem grāmatu apgādiem. Patiesība un problēma, dalīti un vienoti centieni nacionālajā pasutījuma pastāv, tomēr novada izdevējiem jānoturēs ne tikai republikas grāmatu sniegtajā limenī, bet arī nedalītam sekmēm jāpiedalas republikāniskajos konkursos, skatēs.

Republikas austrumu rajonu centros grāmatu grafika sāk atdzint (Ludza — A. Kūkojs, J. Terentjeva, Preiļi — A. Rancāns, Rēzekne — I. Dundure, u. c.). Arī LKC rīkotā grāmatu un stājgrafikas izstādē (24. 05. 95. — 01. 06. 95.) šiem procesiem tiek pievērsta uzmanība. Sevis pārvērtēšana ar savu darbu, iecētu parbaude nav apcerē ar laimīgām beigām.

Pasaule atzītai autoritātei māksla Gunāra Kroļļa grafikai līdzās eksponētas Jāņa Svenča stājgrafikas lapas «Lidojums», «Ikdienu», Lūcijas Gadzīnas Alekša Rubuļa stāstu grāmatas «Tris zvaigznēs» mākslinieciskais noformējums, Jāņa Gailuma zīmējumi paša veidotajai grāmatai.

LKC izdevniecības darbā iesaistītie mākslinieki vairumā paliek uzticīgi brieduma gados aspīgtajai literārā tēlā

atklāmes grafiskajai manierei.

Jānis Gailums humora un satīras tipāju veido maigās tonu pārējās, konkrētam gadījumam izvēlēta gaismēnas izteiksme.

Interesantu, daudzsoļošu, smalku mākslinieka gaumi piesaka jaunā māksliniece Iveta Poplavskā. Poēzijas motivu kompozīcijas prot atklāt galveno, to ko vārdos nespēj pateikt dzejoļa autors.

Gribam vai negribam, bet novada praktizējošo izdevēju literāra produkcija ar savu centību papildina mūsdienu civilizācijas kultūrlauku arumu.

Latvietības cienītāji gāda, kad rajonu un pilsētu profesionālie žurnālisti uzrādis lielāku labestību un pretimnāšanu tīk nepierastam novada kultūras apliecinātajam, ka šeit iznākšas grāmatas popularizēšanai. Pienācis laiks izprast — grāmatu liesmo ne kamīna ugūni, bet gan cilvēku prātos un sirdis. Garīgo vērtību mērs paliek nemainīgs. Iekšēja būtība — ideāla vērtība, kura gadīsies izaukļēta, šodien saistīs ar mākslinieku centieni izmanton viju rīcībā esošo līdzekļu kompleksu un radīt mākslinieciski poligrafisku konstrukciju, kas atbilstu grāmatas saturam un stilam», izskan pārliecinoši.

Grāmatu un grafikas kopējās ekspozīcijas izstādes jauj lasītājām iegūt iekārto izdevumu, izprast tā tapšanas interesantākos (varbūt pat intimākos) mīklus. Ekspozīcijas virsuzdevums — apturēt nevižību, izdomas trūkumu, rūtīnu ilustratīvu materiālu izvēle un izveide. Aicina poligrafistus, datoru dizainerus un māksliniekus izstāžu gaismā iestāties savā un kopdarba rezultātā — grāmatā. Liek izvērtēt LKC izdevniecības lomu tajā, konkurentspēju ar tuvākiem un tālākiem grāmatu apgādiem. Patiesība un problēma, dalīti un vienoti centieni nacionālajā pasutījuma pastāv, tomēr novada izdevējiem jānoturēs ne tikai republikas grāmatu sniegtajā limenī, bet arī nedalītam sekmēm jāpiedalas republikāniskajos konkursos, skatēs.

Pēteris Gleizdāns

MAKAŠĀNOŠ CERINĀ STUNDĀ

Tas bija vel tik nesen, kad cerini bija pilnos ziedos, un tomēr jau pagātie izsmaržojuši un aprūmuši. Makāšanos, ap centrālo pagalmu sagrupētājās ēkas, kas pieder arodū vidusskolai, visur pie lievejiem zilganos viljos šūpojās tie, izstarodami reibinošu smaržu, līdz pat vēlai pievakarei dāsnī sildīja saulīte, spoguļodamās lejā ezera, kur üdens bija patīkami silts un aicināja atveldzēties.

Mācības skolā jau bija beigušās, bija tas brīdis, gaidu un savādu nojausmu pilns, kā parasti mēdz būt pirms izlaiduma eksāmeniem. Skolai pieder astoņas koka vienstāvu celtnes, klases izvietotas vecajā pagastnāma, kur pie sienas piestaiprināta plāksne vēsta, ka te par skriveri savā laikā strādājis Latgales atmodas dzejnicks un

revolucionārs, nesamierināmis cīnītājs pret mužnieku patvālu Pīters Migliniks. Dažas no šim ēkām remontētām un rekonstruejām, to atsāvidzināšanas darbi iesākti. Paša goda vieta pacelās nesen iesvētītais krusts, kokgriezēja Antona Rancāna un vina skolēnu gatavots, stiprs un majestātisks. Laikam gan pagādām vienīgais, kas savu vietu atradis pie skolām. Idejas autors un piekaltā Pestītāja tēla veidotājs, šīs skolas pāniedējs A. Rancāns tūkstošiem kilometru nobraucis pa novada ceļiem, lai personīgi redzētu tur saglabājušos ceļmalu krustus, jau turpat kādu desmitu atjaunojis ar paša rokām griestiem jauniem tēliem, bet vecos, laika zoba deldetos, savācīs savā mākslinieka darbnīcā, kas ickārtota skolas bēniņos. Viņam ir gana ko

Vārds skolu jaunatnei Linda Seržane

* * *

Es nevaru tevi nemīlēt,
Tu mani — nevari milēt.
Skumjas pār pilsētu palo,
Asaras, asaras, asaras...

Es nevaru tevi nemīlēt,
Tu mani — navari milēt.
Atliek vien sniegpārslās
zīlēt,
Kā dzīvot talāk.

Es nevaru tevi nemīlēt,
Tu — mani nevari milēt.
Sirdīj prāts navar paveļēt.
Nevar, cik zēl!

* * *

Mana sāpe, nepiepildītā
sirds,
Tukšums, rūgtums un
aukstums.
Tā ir tava vieta.

Es zinu, tu nenāksi ne rīt,
ne parīt,
Ies gadi, tu nenāksi tik un
tā...
Mans prieks — gaidīšana.

Es gaidīšu tevi, tā mana
milestība,
Tā mana sūtība, liktenis
mans
Gaidīt tevi...

* * *

Dzirdi, kā līst...
Lai jau, lai, mana sirds

No netaisniem vārdiem
plīst.

Zini, kad pretī nāc,
Liecas, saule no mākoņiem
raugās,

Sazied sarkani ziedi
Visās asfalta spraugās.

* * *

Mana sāpe — trīs lietus
lāses -

Es bieži raudu, es reti
smejos,
Pat lielā laimē guļ acīs
skumjas.

Kā ēnas, kā pelekas

novakares.

Kur tevi sāpju tik daudz? —

Tie bieži man jautā.

Es paceļu acīs un saku,

Ka tur, tajā pilsētā

Vel zāle neaug takās,

Kuras mēs minām.

Ka ta milestība, tā sāpīgā

Vel tuvu stāv klāt.

Un ja mēs kopīgus svētkus

svīnam,

Zini, pie galda ir tas

trešais,

Tev nīstākais, man mīlaus

Un nu jau gadus daudzus

svešais.

Un vēstules, kas

neuzrakstītas,

Joprojām sirdī sāp.

Tu saki, ka man jaizmirst,

Tu saki — pāri kāp.

Bet es kā mulķe skumstu un

skumstu.

Sāpes — trīs lietas

plaukstā,

Trīs lietas no lietus aukstā.

stāstīt par sevišķo un izvilo mākslu — Pestītāja tēlu veidošanu, par daudziem labākajiem māksliniekiem, kuru vārdi draudējuši izzust nebūtībā, par novada atsevišķu vietu tradīcijām Jēzus Kristus kultā un daudzko citu.

Taču mūsu ģide pa skolu un apkaimi ir tās direktore Lūcija Rancāne, ilggadīga šī stūri saimniece, kurš brīnumaini iekopts un apzaļumots. Pēdējā laikā talkā nākusi bioloģijas doktore Zenta Maurīja, un līdz ar viņu augļu dārzā papildinājies ar daudziem eksotiskiem kokiem un augiem. Rādot saimniecību, direktore vairāk runā par tādu svarīgu notikumu, kā pirmais izlaidums, kad skolas beidzēji kopā ar gatavības aplieciņu saņems arī amatā meistara vai zellā dokumentu. Pirmkārt jau tas ir liels skolas noplēns, ka sešu septiņu kilometru attālumā no pilsētas, kur netrūkst vidusskolu un ir mākslas koledža, izveidota šāda mācību iestāde lauku bēriem. Un aizved pie diplomiem — skaistām un pamatīgām durvīm, kas jau atrodas tām piedienīgā vietā (meistarām ne tikai tās jāprot izgatavot, bet arī ieliktā, lai droši kalpo gadiem ilgi). Vienas sagatvojis Jānis Laganovskis. Par savu diploma darbu Jānis Zapāns izvēlējies rakstāngaldu. Lielāku un pamatīgāku izgatavojis Andris Ivanovs. Veiksmīgi skolu beidz ari Vineta Poča, kura mājturībā izcīnījusi 1. vietu republikā.

Pirmais amatā vidusskolas izlaidums paredzēts 22. jūnijā, dzīvē izdzīs 25 absolventi, papildus ieguvuši arī noderīgas profesijas. Bet kokapstrādes darbnīcas arī vēlā vakārā tagad kāvējas daži puiši. Viljanītis Aivars Novikovs izgriezis kādu eksotisku skulptūru, kuras mugurpusē ierīkots skapītis. Viens cītīgi ēvelē, cits pulē, vēl kāds limē un lako koka detalas. Neviena viņus te neaiztur pēc oficiālajām mācībām, bet puišiem patīk meistarot un viņi īauj sev valū. Pa to laiku strādā ari pats meistar Antons Rancāns. Viņa darbnīcā jau «saražota» vesela tēlu galērija. Ienāk prātā zviedru populārā rakstnieces Astridas Lindgrēnas skaistās stāsts par Lennebergas Emīlu, kurš kabūzīt izgrieza 100 cilvēcījus, vai ari Antons nedomā to atkārtot?

— Nē, — saka mākslinieks, — simta vēl nav, bet maz kas arī trūkst no tā.

Kopš laikiem, kad A. Rancāns ar pirmajiem «cilvēcījiem» bija aizbraucis uz Ludzas novadpētniecības muzeju (sk. attēlu) un ar tiem pozēja uz vējdzīrnavu fonu, daudz kas nācis klāt. Valsti pazīstami mākslinieki, literāti, politiķi, valstsvīri, saglabājot sejas vaibstus un raksturīgas manieres, tveri kariķētās pozās, kur mākslinieks nemēdz būt saudzīgs.

Antons Rancāns, Preiļos

AVĀRIJA BRĪDINA

Rajona kulturas namis Preiļos allaž bija vieta, kur

ZS 35. BATALJONA SPORTA SVĒTKI

Sākums 1. lpp.
stadionā un šautuvē, noritēja pašiem savā teritorijā — pamēstā mežā nostūri iekārtotajā šautuvē un apkaimē vieta, ko pazīst ar divaino Badelkas nosaukumu. Nerunajot par pašu šautuvi, kur sacensību dalībnieki dragāja mērķus ar mazkalibra pistoli un piedalījās duļu šaušanā, arī turpat kilometru garā taka pa apli ap mežu starp meliorācijas grāvjiem, granātas mešanas mērķi laukums un stenis starp bēriem ēnā, kur rādīt roku spēku, kā radīti šāda veida sacensībām. Neskatoties uz lielu karstumu, rezultāti nebija slīkti, zemessargi startēja piecas vecuma grupās — no jauniem puišiem, līdz «aksakaliem», kā seniorus nokrustīja bataljona komandieris B. Kivlenieks, kurš arī pats šogad sasniedzis godpilno vecumu «piecdesmit un vairāk». Pirmo reizi šajā spartakiadē kopā ar pieredzējušajiem zemessargiem par uzvarām cīņās arī jaunsargi.

Vēl grības piebilst, ka visos sektoros sacensības riteja raiti, bija nopietni gādāts par to aprīkojumu un ašu «frontes savākšanu» pēc sacensību karoga nolašanas, bija izbraukuma bufete ar maižītiem un spirdziņiem bezalkoholiskajiem dzierieniem.

Kopvērtējumā 1. vietu ieguva šāba komanda un saņēma ceļojošo kausu, otro izcīnīja 1. rota, trešo — trešā. Individuāli par čempioniem savās vecumā grupas kļuva:

— Šaušanā — Aldis Bitāns 91 punkts no 100.

— 3 km krosā — Peteris Trubačs — 9 minūtes 29 sek.

— 30 km krosā — Feoktists Pušķovs — 2,03 min.,

— granātas mešanā — Agris Maliks un Andris Tušs 12, pievilkšanā — Feoktists Pušķovs — 35 reizes, atgrūšanās — Boļeslavs Kivlenieks — 23 reizes.

— A. Rancāns — Seržant, esmu tūrvēdzīgs, nevaru trāpīt...

— Tādā gadījumā pavēlu doto tuvinā!

Jāņa Gailuma saržs

«PREIĻI, PREIĻI — ZVAIGZNES ZVONA...»

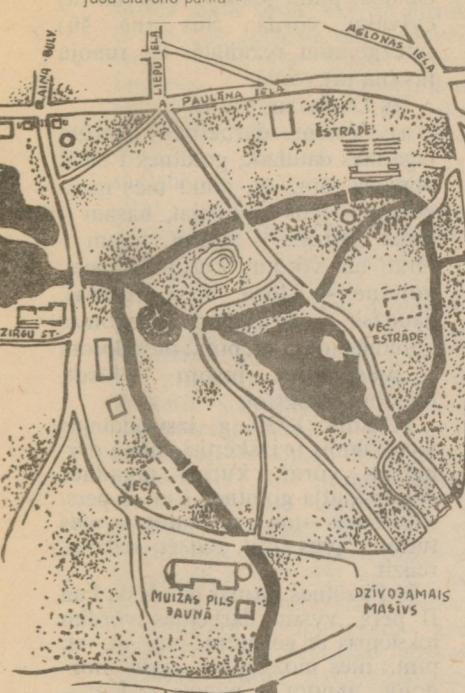
Marta Bārbale

«Preiļi, Preiļi — gaismas mutē
Atspied stori zveiļi.
Sirds sōk ciši, ciši kutēt
— Pogōni, cik meili!

No Martas Bārbales dzejola «Preiļus zvaigznis zvona»

1. ATSKATS UZ VĒSTURI

Mūsu pilsētas vizītkarte ir parks. Mūsu rota un lepnumi, pilsētas plaušas, kas dod svaigu, attīri gaisu, un milzīgā bagātību, jo nekur citur tāda nav. Un varam būt lepni, ka tādā vietā jauns atpūsties, baudīt dabu gan pašiem, gan ī ko parādīt ciemiņiem. Lai vai kas ierodas Preiļos un no kurienes, viens pats vai kāda pilsētnieka ģimenes loceklā pavadīs, katrā ziņā palūgs: «Kā apskatīt jūsu slaveno parku?»

Tas ir unikāls cilvēka roku veidojums, izmantojot dabas piedāvātās iespējas, Preiļupīles (Preiļa, Pēriņupīles) un vēl citādi senāk sauktas, atgādinot mums, cik tā bijusi tīra, ka, mitušas pērļenes). Mākslīgi radīt kanālu un diķu sistēma tapusi kopā ar laucēm un koku stādījumiem. Parka vēsture ir arī mūsu pilsētas vēsture.

Preiļu vārds rakstītos avotos, pagātnes lieciniekos un pieminekļos pirmo reizi minēts 1348 gadā, kad mūsu novadu savā īpašumā ieguva Rīgas arhibīskapa vasalis N. Ļīkālis. Bet apdzīvoja vieta, pareizīgi vairākas te pastāvēja jau ilgi pirms tam, viena daja bija muižas zeme un uz tām tika likti pamati atpūtas vietai, izmantojot iespējas un izdomu. Mūsu parks ir viens no pirmajiem Latvijas teritorijā īpaši veidotiem ainavu parkiem, viens no krāšnākiem un liekākiem. Sevišķs uzplaukums tā vēsturē vērojams ar grāvu Boruļa laikiem, kad 19. gadsimta pirmajā pusē cēla skaistu pili, kapelu, vienotā stilā ieturētas saimniecības ēkas, labiekārtoja parku. Tajā bija ne Mazums skulptūri, mazo arhitektūras veidojumi, noslēpumaini atpūtas vietai, ūdenskrifumi un citu iauku lietini, ko iekārta iespāidīgs mūris. Tas tomēr netraucēja atlidot šurp lākstīgalām, kas, plūsajos cerījos ziedēšanas vakaros, pieskandināja visu apkaimes ar savām dailījām dziesmām, cauri Kurām vieglas vēja pūsmīnas atnesa tuvākā ūden-skrituma jautro čalošanu.

Parka kompleksā ietilpst, bez pils pseidogotiskajā stilā, ampīrā stila kapela (1817.), tāpat pseidogotiskais stalis (19. gs III ceturksnis), vārti ar sarga nāmiņu (19. gs, otrā puse). Tie nomākuši līdz mūsdienām, bet daudz kas no senā krāšnuma jau zudis, arī žogs. Parka teritorija aizņem 43 hektārus, tajā no tālām zemēm atvestas un ieraudzētas 22 eksotu koku un krūmu sugas. Pēc nostāstiemiem, no kokiem bijis veidots arī milzīgs saules pulkstenis... Vēl redzama vecās pils vieta (pusaizgruvis pagrabs), tās priekšā samanāms lokveida tiltiņš pāri kanāla nozarojumam, pa kuru varēja nokļūt Lielajā laucē, pie šī pulksteņa un kur viens no lielākajiem ūden-skritumiem. Tālāk, vēl pāri vienam tiltiņam, aiz centrāla diķa redzama vecās estrādes, jau mūsdieni laika liecinieces, vieta, bet jaunā «izvesta» pie tagadējās A. Pauliņa ielas, skatītāju soliem izmantojot dabiska veidojuma piekalni.

2. SIRMS UN SLIMS

Parks ir viena liela koku saime, kuri, dažādi pēc rakstura un spējām (kā cilvēki), dzīvo viena noteiktā mājā, kur jāprot pielāgoties. Tomēr katrai no viņiem ir īpašums, katram dzīve ir sava un savādāka. Viens krietni pārsniedz «vidējo mūža ilgumu» un jūtas vēl gluži stiprs un mudrīs, citam tas nav lemts — agri mirst. Koks never atstāt savu vietu, ja tam tā apnukusi, kļuvusi kaitīga, uzmācīga — vīnam jāpalīdz justies brīvāk un ērtāk. Kadreiz katram užņēmumam te bija sava apkopjamā teritorija, kad to saimnieki sākā pievērsties pamēža un navajadīgu aizaugumu izcīršanai, atklājās kas brūnumains: agrāk nepamanītas alejas un skatu laukumi!

Koks ir spiests paciest visu, kas ap viņu notiek, cilvēks laikā pamana, ja apstākļi pasliktinās, un nāk palīg. Dažās vietās, mainoties ūdens režīmam un līmenim, bija savairojušies nevēlamī «džungļi» — los nācās iztīrī, vēlāmos un saudzējamos individus atēnot, dot iespēju tikt pie saules gaismas un vietējais mikroklimats te uzlabojās. Tagad parkam tikai viens kopējs — pašvaldības užņēmums — «Saimnieks». Jau agrā pavasarī apmeklētāji, ugājēji varēja pamānīt cilvēkus darbojāties te vienā, te otrā vieta. Tas ir tikai sākums.

Izstrādāti vairāki, reizēm par tūri fantastiski parka aljaunošanas un sakopšanas plāni, pat līdz tādai «konfidencijai», ka atgriezt «ziedu laikus» ar visu ekoefektu «aprikojumu», kāds bijis senatnē, bet reāli pastāv daudz vienkāršākie — pie tiem tad arī strādā «Saimnieks». Darbu praktisko izpildi vada dajādznieciem jau ar krietnu stāžu un pieredzi, labi ielām, kur ierīkotas izgāztuvēs. Bet ja vainei te tuvumā dzīvojīs, tad lai pleskata savu apkaimes, nelauj to piemērot citiem. Cītādi ir jādomā, ka dažs labs savus atrkritumus spēj vērpti pārslīgti.

Mūsu parks ir svēta un neaizskarama vieta, tajā nedrīkst ne sunjēt jaut izskrieties, ne ganīt govis, kā to dara daudzi. Būtu saprotams, ka pret parku jauni izturas jaunā pauzdze, kuriem Dievs nav devis prātību un vecāki arī kopā ar skolu, to nav ieliikuši. Bet to jau dara arī cienījami kungi un dāmas, kuri varbūt sabiedrībā ienem redzamu stāvokli. Kāpēc vajadzīga tāda divīkābā, vienā vietā, lauž acu priekšā būt priekšīmīgiem, bet kolīdz neviens nemana, zaudēt godu?

Ilgū mūžu jau nodzīvojis mūsu parks, kā jau vecumdievīns sīgst ar daudzām kārtēm, bet pret to jāizturas ar cieņu un godveibību. Jāpalīdz pārvarēt slimības, jāpalīdz alkopties, atveseloties. Ne jau tikai par sevi domāja tie, kuri, tur tālu pagātnē plānoja un raka kanālus meklējā un stādīja retu-

ATLAIDAS LATGALES ŠVEICĒ

(Sākums 1. lpp.)

Pirms 205 gadiem (1790.) pāvests Pijs VI Krāslavas baznīcu apvēlēja ar ipāšām atlaidām — svētā mocekļa Donāta piemīnas svīnešanā, kura noteikta pirmajā svētdienā pēc Pētera un Pāvela dienās. Šogad tā būs gada 14. svētdiena — 2. jūlijs.

Apkāmē daudz pilskalnu un senku-pu vietu, šī novada attīstību un

stratēģisko nozīmi allaž noteicis izdevīgums senajos tirdzniecības ceļos. Pilsēta izveidojusies Daugavas senlejā un nosaukumā, iespējams, saistās ar krēslainajiem priežu un eglu siliem. Tūristu un citu apmeklētāju iecienīta vieta ir Odumovas kalns, no kura paveras brīnišķīgs skats uz pilsētu un Daugavas likumiem, tā pakājē pie Lielā akmeņa laukuma ir Skuju leja, kur atbalss atsaucas piecas reizes.

SV. LUDVIKA BAZNĪCA KRĀSLAVĀ, 1938. GADS

sugu kokus. Pat arī ne tikai par saviem bēriem vīen — viņi raudzījās tālāk nākotnē, uz mūsu pusē. Kāpēc tad mums jābūt vienas dienas saimniekiem?

3. AICINĀJUMS

Nav ne liela ne maza preiļu, kurš nebūtu pastāgvīgās pa parka celiņiem, dzīrdējīs pūcīties balsī pievārēs, priečājies par ziedošām levām un cerījiem, ieklausījies upītes ūdeņu noslēpumainajā urdzēšanā. Un parks nav bijis skops — devis, ko varējis, iepriecinājis un uzmundrinājis, uzlabojušs pašasjūt un veselību. Koks, tāpēc kā cilvēks, ir donors: ozols veicina fiziskos spēkus un domu dara skadru, kļavas un bēri izstārī spēcīgu bioenerģiju, papildina mūsu dzīvības enerģiju, bet tikai tad, ja pret tām izturēmies ar labestību un maigumu. Ja tev ir sliktā passājūta, tad zini — pavājinājuses bioenerģija. Aizej uz parku, pastaigā starp kokiem, pastāvī to tuvumā bez jaunīm nodomiem — un atgriezīsies ar jaunu spēku lādīju!

Jā mēs būsim jauni pret savu parku, tad neko citu no tā nesajemsim pretī. Uzņēmums «Saimnieks» grib aicināt vēl un vēlreiz sarītot parka sakopšanas talkas, lai tājā nepaliiek neviens nometis pāpīrs, drāzas. Pastrādāt vienu pievārē, otru un manīset, cik strauji palienīnāties pašājūta. Lieliski būtu, ja par tuvākajā parka sektori sakopšanu parūpētos dzīvojošie līdzās, tikai kārtas, arī krietni pasākums, jāvirza mērķiecīgās sliedes un tā, lai, labu gribot, nerādītu jaunumu, tāpēc jāsaskano ar uzņēmuma speciālistiem. Ir vērts atcerēties par iestāžu un uzņēmumu rīkotām sakopšanas talkām.

Tas, kas te pasacīts, nav pārmetums, bet algādīnājums, ka mums pieder tik lieliskā mantā! Nedarišsim tam pāri paši un neļausim cītem, tūrēsim kārtīgu un spožu, necentīsimies par niekošanos padarīt to organizāciju darbu, kuras cītās saglabāt un labā kārtībā nodot tālāk mūsu pilsētas rotu. Nekaitēsim tīsuprāt tālāk Uzņēmums «Saimnieks» cer, ka preiļieši saprot, kāda loma un kāda bagātība ir parks, un pacentīsimies, kā sacīts dziesmā:

«Caur sidraba birži gāju,

Ne zariņa nenolauzul!»

Un pat domās viņiem neiemādīsies tas, ka kaut kādā veidā var pret parku izrādīt necienu, bojāt tā ietaisies, piegrūzot. Ir jau daudzi administratīvi sodi, kas draud valīnīgajiem, bet vai tad mums jānoīnāt tik tālu?

Pašvaldības uzņēmums «Saimnieks»

